

Marijana Janjić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
marijanajanjic@yahoo.com

Usporedba sustava imenica u hrvatskome i hindskome jeziku

Rad ukratko prikazuje sustav imenica u hrvatskome i hindskome jeziku. Glavni je cilj rada pomoći lektorima inojezičnoga hrvatskoga u razumijevanju imeničkoga sustava u hindskome jeziku i boljoj organizaciji poučavanja hrvatskoga jezika među studentima kojima je hindski jezik svakodnevne komunikacije, a nekima od njih i prvi jezik. Rad sažeto analizira kategoriju roda, broja i padeža u tim dvama jezicima kako bi se lektorima hrvatskoga jezika dao kratak pregled kategorija koje su studentima poznate. Hindski jezik tako razlikuje dva gramatička roda umjesto hrvatska tri, a padežni se odnosi ostvaruju dodavanjem postpozicija na kose imeničke osnove u jednini i množini.

Ključne riječi: hrvatski jezik kao strani jezik, hindski jezik, imenice, kontrastivna analiza

0. Uvod

Hrvatski je suvremeni južnoslavenski jezik, a hindski suvremeni indoarijski jezik koji se govori u Indiji. Hrvatskim se danas služi nekoliko milijuna govornika, u koje možemo ubrojiti i govornike kojima je hrvatski prvi jezik te one kojima je hrvatski drugi ili strani jezik. Hindski, s druge strane, danas govori više od 500 milijuna govornika, a među njima je velik broj onih kojima je hindski prvi jezik. Prema popisu stanovništva iz 2001. godine tih je govornika u Indiji bilo 422 milijuna. Suvremeni se hindski odmaknuo svojim gramatičkim strukturama od starih indoarijskih jezika kakav je sanskrt, a koji su poznavali deklinacijske sustave kakve hrvatski ima i danas. Usporedimo li to sa slavenskim jezicima, hindski i sanskrt gramatički se razlikuju više nego npr. hrvatski i staroslavenski. Istovremeno, promatramo li ta četiri jezika, staroslavenski i sanskrt dijele mnoge sličnosti: tri gramatička roda, tri gramatička broja, razrađen deklinacijski i konjugacijski sustav. Uzmemo li sve to u obzir, jasno je da npr. u poučavanju hrvatskoga pozivanje na sanskrt ili staroslavenski može biti korisno, no pitanje je bi li takav postupak, učenje suvremenoga jezika s pomoću povijesti jezika, na početnoj razini učenja bio mudar ili studentima zamoran, s obzirom na to da indijski studenti hrvatskoga kao stranoga jezika, osobito oni na početnoj razini učenja, u sklopu svoga studija teže učenju suvremenoga jezika. Studenti tako najprije opažaju da je riječ o vrlo različitu jeziku od onih koji ih okružuju u svakod-

nevnome životu. Iznimka su studenti koji studiraju neki drugi slavenski jezik, jer su se već susreli s gramatičkim ustrojem i leksikom nekoga od slavenskih jezika. Teško je pretpostaviti da će svi u grupi imati taj uvid. Učenicima se može pomoći usmjeravajući pažnju na zapamćivanje razlika i sličnosti. U ovome radu usredotočit ćemo se na kontrastivnu analizu imeničkoga sustava u hrvatskome i hindskome s naglaskom na padežni sustav, a ponešto će biti riječi i o gramatičkome rodu i broju.

1. Gramatički broj i gramatički rod

Za razliku od sanskrta koji je imao tri funkcionalna gramatička broja, jedninu, dvojinu i množinu, i za razliku od hrvatskoga koji je tu dvojinu zadržao do neke razine, u hindskome se jeziku jasno razlikuju dva gramatička broja – jednina i množina (Tablica 1).

kategorija	hrvatski	hindski	sanskrt
gramatički broj	2 (jednina, množina)	2 (jednina, množina)	3 (jednina, dvojinu, množina)
gramatički rod	3 (muški, ženski, srednji)	2 (muški, ženski)	3 (muški, ženski, srednji)

Tablica 1. Gramatički broj i gramatički rod u hrvatskome, hindskome i sanskrtu. Izvor: Silić – Pranjković (2007), Matišić (1996), Stenzler (1997).

U hindskome, za razliku od hrvatskoga, dva su gramatička roda – muški i ženski. Srednji je rod postojao u starim indoarijskim jezicima, što je opet vidljivo iz sanskrta (Tablica 1.), no s vremenom se stopio s imenicama muškoga roda te tako mnogi suvremeni indoarijski jezici, ako i dalje razlikuju kategoriju gramatičkoga roda, razlikuju dva. To je bitna razlika u usporedbi s hrvatskim jezikom, ponajviše zbog transparentnosti odnosno netransparentnosti gramatičkoga roda u tim dvama jezicima. U hindskome, naime, gramatički rod nije transparentan, odnosno ne može se iščitati iz dočetačkih riječi (Tablica 2. i 3.). U hrvatskome, pak, razlikovanje triju gramatičkih rodova, upravo zbog velikoga stupnja transparentnosti te gramatičke kategorije, ne predstavlja veći problem indijskim učenicima. To je vrlo važno na početnome stupnju učenja za osjećaj napretka i uspješnosti u ovladavanju hrvatskim jezikom.

kategorija	muški rod		ženski rod		
mogući dočeci prije oznake roda/broja u nominativu jednine	nevažna informacija	suglasnik, ā, i, ī, u, ū	ijā	i, ī	suglasnik, ā, u, ū
jednina, nominativ	-ā / ān/1/	-Ø	-Ø		
jednina, kosi padež	-e /en				
jednina, vokativ					

Tablica 2. Suodnos gramatičkoga roda i jednine u hindskome jeziku. Izvori: Matišić 1996, Koul 2008, McGregor 1986.

kategorija	muški rod		ženski rod		
mogući dočeci prije oznake roda/broja u nominativu množine	nevažna informacija	suglasnik, ā, i, ī, u, ū	ijā	i, ī	suglasnik, ā, u, ū
množina, nominativ	e/en	-Ø	-ān	-ijān	-en
množina, kosi padež	-on		-ijon		-on
množina, vokativ	-o				

Tablica 3. Suodnos gramatičkoga roda i množine u hindskome jeziku. Izvori: Matišić 1996, Koul 2008, McGregor 1986.

Kao što se vidi u Tablicama 2. i 3., u hindskome jeziku riječi koje imaju isti glas na kraju mogu biti i muškoga i ženskoga roda, tj. informacija o rodu nije sadržana u dočetu, osim u malome broju primjera imenica na *-ān*, koje su uvijek muškoga roda. Drugi jednoznačan dočetak jest morfem *-e* za kosi oblik imenica muškoga roda. Nulti morfem (Ø) može biti obilježje imenica i muškoga i ženskoga roda. Za razliku od morfema u jednini, morfemi za nominativ množine nose obavijesti i o gramatičkome rodu. S druge strane, morfemi za kosi padež u množini i vokativ množine ih ne sadržavaju, osim u slučaju morfema *-ijon*.

2. Deklinacijski sustav

Između deklinacijskoga sustava hrvatskoga i hindskoga jezika postoje velike razlike, pa je važno da ih učenici počnu usvajati i pamtititi od samoga početka. Pitanje je, dakako, kako im te razlike približiti i omogućiti im da ih uspješno usvoje. Kao što je poznato, razumijevanje temeljnih padežnih funkcija u hrvatskome od velike je važnosti za uspješno ovladavanje hrvatskim kao stranim jezikom (Jelaska 2005). Učiteljevo razumijevanje razlika i sličnosti u deklinacijskim sustavima i temeljnim padežnim funkcijama u polaznome i ciljnome jeziku može pridonijeti uspješnijemu predstavljanju padežnoga sustava te boljemu razumijevanju pogrešaka koje se ponavljaju na početnoj razini učenja.

Krenimo od broja elemenata važnih za deklinacijski sustav hrvatskoga, odnosno hindskoga jezika. Hrvatski jezik ima sedam padeža, dok se u hindskome sintaktički odnosi imeničkih riječi ostvaruju s tri padeža i velikim brojem poslijeloga (postpozicija) tj. prijedloga koji stoje iza imenice, dok je u hrvatskome jeziku prijedlog uvijek ispred imenice. Tri se padeža (nominativ, kosi padež, vokativ) ostvaruju određenim morfemima (Tablica 2. i 3.) na koje se za izražavanje svakoga pojedinačnoga padežnoga odnosa, osim nominativa i vokativa, dodaju poslijelozni. Ovdje je važno istaknu-

ti da se riječ padež za opisivanje nominativa, vokativa i kosoga padeža uobičajila u gramatikama hindskog jezika te da je stoga primijenjena i ovdje. No, ovo nikako ne znači da su govornici hindskog jezika svjesni da je riječ o kategoriji koja je srodna oblicima u hrvatskome jeziku, ponajviše zbog neovisnosti morfema za nominativ i vokativ o rodu imenice (za većinu njih), odnosno zbog istovjetnosti morfema kosoga padeža u množini za sve imenice te za većinu imenica u jednini. U hrvatskome je jeziku situacija malo kompleksnija. U Tablici 4. moguće je vidjeti kako se hrvatski deklinacijski sustav suodnosi s hindskim na primjeru imenice *kuća*.

kategorija	hrvatski		hindski	
	jednina	množina	jednina	množina
N	kuća, ž.r.	kuće	ghar + Ø, m.r.	ghar + Ø
G	kuće	kuća	ghar kā , ghar kī , ghar ke	gharon kā , gharon kī , gharon ke
D	kući	kućama	ghar ko	gharon ko
A	kuću	kuće		
V	kućo	kuće	ghar + Ø	gharō
L	u/na kući	u/na kućama	ghar men/par	gharon men/par
I	s kućom	s kućama	ghar se , ghar ke sāth	gharon se , gharon ke sāth
Ablativ	*od/iz kuće	*od/iz kuća	ghar se	gharon se
Agentiv	-(kuća)	-(kuće)	ghar ne	gharon ne

Tablica 4. Usporedni prikaz padeža u hrvatskome i hindskome jeziku.

Iz primjera je vidljivo ono što je bilo tek naznačeno u Tablici 2. i 3.: u hindskome jeziku razlika između jednine i množine ostvaruje se malim brojem morfema. U množini se riječi *ghar* razlika ostvaruje nultim morfemom (-Ø), odnosno morfemima -on i -o na koje su dodani poslijelozici koji su isti u oba gramatička broja, što je razumljivo budući da je riječ o prijedlozima. U hrvatskome je jeziku broj padežnih nastavaka mnogo veći, što indijskim učenicima otežava njihovo upamćivanje. Učenicima je, također, potrebno određeno vrijeme da usvoje obrazac u kojemu prijedlog dolazi ispred imenice, a padežni nastavak nakon imenice, odnosno na imensku osnovu. Stoga ne iznenađuje početni stav studenata: „To je preteško.“, „Nikada to neću naučiti.“, „Hrvatski je jako težak jezik.“, „Zašto moram paziti na sve to?“ itd. Važno je istaknuti da se na opisani način sklanjaju sve imenice u hindskome jeziku, dok u hrvatskome deklinacijskome sustavu postoji nekoliko deklinacijskih tipova.

Druga je važna razlika postojanje agentiva, koji hrvatski sustav ne poznaje. Agentiv je padež koji označava vršitelja radnje u iskazima izraženima prošlim gotovim vremenom i to samo uz prijelazne glagole. Dakle, agentiv se ne ostvaruje uz neprijelazne glagole u prošlome gotovome vremenu niti u drugim glagolskim vremenima. U tablici se također vidi postojanje triju oblika za izražavanje genitivnoga odnosa, jedinstvene oznake za dativni i akuzativni odnos te postojanje jedinstvene oznake za izražavanje instrumentala i ablativa./2/

2.1. Kako početi poučavati?

Najlakše je, vjerojatno, početi graditi zanimanje za jezik kao i osjećaj napretka naglašavajući iste elemente u imeničkome sustavu u oba jezika. Sad već postoji nekoliko priručnika za učenje hrvatskoga jezika, a svaki preporučuje određen pristup poučavanju padeža. Poučavanje padež po padež (Jelaska 2005: 334) čini se vrlo dobrim pristupom, jer se ublažava pritisak na studente da zapamte nastavke za sve padeže odjedanput, te ih se uvodi u prototipna značenja svakoga padeža kako bi što uspješnije ovladali samostalnim stvaranjem iskaza. Tako već na prvome satu učenici počinju svoje upoznavanje s nominativom i njegovom primarnom službom subjekta u rečenici (Silić, Pranjković 2007: 199). Dodatne službe nominativa kao dijela imenskoga predikata te sročnost pridjeva s imenicama u početnoj fazi učenja hrvatskoga također pridonose usustavljanju prvih stečenih znanja i ponavljanju. Uz nominativ bi, međutim, u poučavanju hrvatskoga u Indiji bilo dobro od početka uvoditi i oblike vokativa primjerene temi zbog nekoliko razloga. Oblici su za nominativ i vokativ za najveći broj imenica u hindskome istovjetni, pa su studenti skloni upotrebljavati nominativ i u obraćanju na hrvatskome:

**Ovo je profesorice.*

**U restoranu je Vikrame.*

Ovo je profesorica.

U restoranu je Vikram.

Drugi je razlog zagovaranja uvođenja oblika vokativa u rane sate nastave prema situaciji socio-lingvističke, tj. kulturološke prirode. U indijskome se društvu hijerarhija odnosa među sugovornicima uspostavlja upotrebom zamjenica, glagolskih oblika te titula.^{3/} Tako govornik u svakome trenutku oslovljavanjem sugovornika otkriva stav o društvenome položaju svih sugovornika u odnosu na sebe. Većina govornika hindskoga oslovljava vozače taksija, pružatelje usluga kao što su npr. konobari, smetlari, prodavači itd. zamjenicom drugoga lica jednine, a svoje nadređene i sve kojima žele izraziti poštovanje zamjenicom drugoga lica množine. U hrvatskome je, indijskim govornicima, problematičan prvi dio: sve sugovornike u određenim komunikacijskim situacijama oslovljavaju se zamjenicom drugoga lica množine. Naglašavanje vokativnih oblika i upotrebe izraza *gospodine*, *gospođo* mogu pridonijeti ranomu usvajanju kulturoloških obilježja novoga jezika te pripremiti učenike za komunikaciju s govornicima hrvatskoga jezika. Ovime se ne zagovora uvođenje gramatičke jedinice vokativa u nastavu hrvatskoga na početku, već postupno upoznavanje učenika s uljudbenim formama obraćanja.

Nakon uvođenja nominativa u poučavanje je hrvatskoga među govornicima hindskoga jezika dobro uvesti poučavanje lokativa, budući da je primarna služba lokativa ista u hrvatskome i hindskome jeziku. U oba jezika osnovno je značenje lokativa oznaka prostora, mjesta: *u školi*, *u kući*, *u knjizi*, *na planini*, *na moru* itd. Općenito se može reći da prijedlog *na* u hindskome izražava lokativni odnos u kojemu postoji vanjski kontakt (Kellogg 1955: 421), prostori koji su rubni ili ih se dotiče (na obali

rijeke, na moru, na planini), a prijedlog *u* upotrebljava se uz prostore u čijim se granicama nalazi drugi predmet (u kući, u šumi, u zemlji). No, i u poučavanju temeljne službe lokativa treba biti svjestan razlike u upotrebi prijedloga *u* i *na*:

hindski:	<i>gānv men (u selu)</i>	hrvatski:	<i>na selu</i>
	<i>dukān par (na dućanu)/4/</i>		<i>u dućanu</i>
	<i>baiṭhak men (u sastanku)</i>		<i>na sastanku</i>
	<i>viśvavidjālay men (u sveučilištu)</i>		<i>na sveučilištu</i>
	<i>hindī men (u hindskome)</i>		<i>na hindskome</i>

Dobro je učenike i studente uvijek pitati da doslovno prevedu sebi i učitelju kako točno glasi lokativni prijedložni izraz na hindskome odnosno hrvatskome pa da ga usporede s drugim jezikom. Na taj će način brzo osvijestiti koje slučajeve treba pamtiti kao razlike, a koje kao sličnosti. U hindskome je katkad potrebno uzeti u obzir i višeznačnost riječi ili kulturološku pozadinu da bi se razumjeli razlozi za pojavljivanje određenih prijedloga. Tako imenica *baiṭhak*, uz značenje 'sastanak', ima i značenje 'dnevna soba', 'radna soba', 'salon', itd., što je vjerojatno utjecalo i na upotrebu određenoga prijedloga u značenju sastanak.

Dodatno se u hindskome lokativom s prijedlogom *u* izražava komparacija pridjeva (superlativ: *sab men sundar patr / *svi u lijepo pismo/ [među svima] najljepše pismo*), vremenska oznaka (*Tīn din men sab khatam hogā. / *u tri dana sve gotovo će biti/ Bit će sve gotovo za tri dana.*), cijena čega (*Seb do kuna men milegā. / *u dvije kune dobit će[š] jabuku/ Dobit će[š] jabuku za 2 kune.*), zavisnih rečenica (*Ac̣che kār kharīdne men bahut paisā lagtā hai. / *dobar auto u kupovanju mnogo novca pričvršćeno je/ Da bi se kupio dobar automobil, treba mnogo novca.*). Iz primjera je vidljivo da u hrvatskome na tim mjestima stoje drugi padeži odnosno zavisne rečenice.

Poznavanje nominativa i lokativa kao padeža, a uz to i određenih oblika vokativa te prezenta glagola, osobito neprijelaznih glagola, omogućuje stvaranje mnoštva jednostavnih situacija pogodnih za usvajanje novoga leksika te uvježbavanje pridjeva, glagolskih oblika, upitnih riječi i zamjenica kako bi se razvijale vještine slušanja, govorenja i pisanja. Upoznavanje instrumentala kao trećega možda ne bi bilo dobro zbog podudaranja padežne oznake s ablativnom, a uvođenje akuzativa kao češćega padeža u ovome bi trenutku bilo manje preporučljivo zbog: 1) podudaranja oznaka za akuzativni i dativni padežni odnos u hindskome koji studentima treba razjasniti da bi ih razlikovali u hrvatskome, 2) kompleksnoga sustava sročnosti subjekta, direktnoga objekta i predikata u hindskome jeziku, 3) nepostojanja glagola *imati* u hindskome jeziku kao najčešćega glagola kojim se akuzativ uvodi u nastavu hrvatskoga kao stranoga jezika te 4) složenih odnosa subjekta i direktnoga objekta u prošlim vremenima. Za prve je susrete govornika hindskoga s hrvatskim jezikom prepoznavanje i upotreba spomenutih oblika dobra osnova koju je potrebno temeljito uvježbati prije prelaska na druge gramatičke jedinice.

2.2. Kojim padežima poučavati govornike hindskoga nakon nominativa i lokativa?

Iako ima mnogo razloga poučavati dativ i akuzativ kao češće padeže (Kolaković 2007: 247) prije instrumentala, kod hindskih je govornika možda bolje poučavati prvo instrumental i neprijelazne glagole, zatim prijelazne za koje je vezan akuzativ, a onda posredno i dativ (npr. *dati koga/što (A) komu/čemu (D)*). Time se još neko vrijeme odgađa ulaženje u problematiku sintaktičkih odnosa koji u hindskome nisu razdvojeni kao u hrvatskome, a to su, izražavanje izravnoga i neizravnoga objekta. Na to se još nadovezuje problematika svršenih glagola i glagolskih vremena, o čemu malo kasnije. Osnovna je funkcija instrumentala izražavanje sredstva i društva, baš kao i u hrvatskome jeziku. Druga je funkcija poslijeloga za izražavanje instrumentalnih odnosa označavanje sugovornika s glagolima govorenja i sl. (*reći, obećati*):

hindski: *Ana se kahna!*

hrvatski: **Reci s Anom!*

Reci Ani!

U hrvatskome su to glagoli koji otvaraju mjesto dativu, pa je dobro učenike upozoriti na tu razliku. Hindski se poslijelog *se* često upotrebljava i za tvorbu priložne oznake načina (instrumental načina): *śighr*, brzo : *śighrtā se /s brzinom/*, brzo.

Poslijelog *se* u hindskome također izražava komparaciju u strukturi *veći/manji od itd.*: *Ivan se ačhā chātr* /**Ivan od dobar učenik/ bolji učenik od Ivana*. U hrvatskome na tome mjestu stoji prijedlog *od* + genitiv, na što opet treba upozoriti učenike. Važno je primijetiti da ovdje nije riječ o instrumentalu nego o ablativu kojemu je osnovna funkcija izricanje uzroka (*śarm se / zbog srama*'), podrijetla (*Main Zagreb se hūn*. /**ja Zagreba iz sam/ Ja sam iz Zagreba.*) i smjera (*Nagar se seb lāo*. /**iz grada jabuku donesi/ Donesi jabuke iz grada.*). Podudaranje poslijeloga *se* u hindskome za izricanje instrumentala i ablativa treba razdvojiti u objašnjavanju instrumentala i genitiva u hrvatskome. Poučavanje je instrumentala na početku dobro usmjeriti na rečenice kao što su *Dolazim s Anom. Razgovaram s Ivanom. Idem biciklom*.

Dativni se i akuzativni odnos, kako je već rečeno, u hindskome izražavaju na isti način, tj. istim poslijelogom. Njihovo nerazlikovanje vodi k pretpostavci da će učitelj posvetiti više pozornosti objašnjavanju razlika između dativa i akuzativa u hrvatskome kako bi učenicima bilo jasno što izražavaju određenim padežnim nastavkom ili kombinacijom prijedloga i padežnoga nastavka. Jedna od osnovnih službi dativa u hindskome je, kao i u hrvatskome, označavanje neizravnoga objekta, odnosno označavanje osobe kojoj se nešto daje, cilja, pripadanja (Matišić 1996: 91–92). Slično je s osnovnom službom akuzativa koji u hindskome, kao i u hrvatskome, označava izravni objekt (Silić, Pranjković 2007: 223). Dativnim se odnosom u hindskome izriče i subjekt za koji se želi reći da nešto osjeća:

Mudhe gussā hai.

**Meni ljutnja je.*

Ljut(a) sam.

Mudhe bhūkh hai.

**Meni glad je.*

Gladan/gladna sam.

Ova je funkcija slična upotrebi dativa u hrvatskome (*Dobro mi je.*), no u hindskome je mnogo prisutnija i odnosi se na mnogo širu skupinu leksema koji označavaju 'osjećanje'. U skupini je glagola koji traže subjekt u dativnome odnosu i velik broj glagola kao npr. *dobiti, sjećati se, nadati se, znati* itd.:

<i>Mudhe naukrī milī.</i>	<i>*Meni posao je dobiven (dodan).</i>	<i>Dobio/dobila sam posao.</i>
<i>Mudhe āpkā nām jād ājī.</i>	<i>*Meni vaše ime sjećanje došlo.</i>	<i>Sjetio sam se vašeg imena.</i>
<i>Mudhe kroātī ātī hai.</i>	<i>*Meni hrvatski ide.</i>	<i>Ide mi hrvatski. (znati)</i>

Jedan je od razloga učestalosti subjekta u dativu tvorba glagola. Velik je broj imenskih glagola u kojima imenice stoje uz glagol *biti*, ali i koji drugi glagol (*āśā honā* /*nada biti/ nadati se, *ānand ānā* /*veselje doći/ veseliti se), a koji traže subjekt u dativu. Dativna se konstrukcija u hindskome upotrebljava i da bi se izrazio subjekt koji nešto mora ili treba učiniti, tako da je kod glagola *morati* i *trebati* u hrvatskome važno uvježbati konstrukcije sa subjektom u nominativu:

<i>Mudhe dānā hai.</i>	<i>*Meni iđenje je.</i>	<i>Moram ići.</i>
<i>Mudhe hindī bolnī cāhie.</i>	<i>*Meni hindski govorenje treba.</i>	<i>Treba/la bih govoriti hindski.</i>

Kod akuzativnoga je odnosa važno upozoriti na to da se izravni objekt u hindskome često izražava oblikom istovjetnim nominativu, što studente zna navesti na upotrebu nominativa na mjestu akuzativa u hrvatskome jeziku. Prema nekim autorima (Matišić 1996: 20), akuzativ s oznakom *ko* stoji uz imenice koje označavaju živo biće, dok se za imenice koje označavaju neživa bića upotrebljava oblik akuzativa jednak nominativu.

U funkciji izravnoga objekta u hindskome se pojavljuje i glagolska imenica koja je oblikom istovjetna infinitivu (*denā: dati, Ek makān daheḍ men dene ko kah rahā hai.* /*jedna kuća u miraz za davanje govori/ Govori da će dati u miraz jednu kuću. (Matišić 1996: 93)) pa studenti znaju to primijeniti isto tako i na hrvatski. Od drugih je funkcija poslijeloga *ko* važno još istaknuti njegovu ulogu u tvorbi vremenskih priložnih oznaka:

<i>dopahar ko</i>	<i>*u popodne</i>	<i>poslije podne</i>
<i>somvār ko</i>	<i>*u ponedjeljak</i>	<i>u ponedjeljak, ponedjeljkom</i>

Poučavanje akuzativa na početnoj razini u udžbenicima hrvatskoga jezika povezano je s usvajanjem glagola *imati*. U hindskome takav glagol ne postoji, nego se *imanje, posjedovanje* izražava glagolom *biti* i prijedložnim genitivnim izrazom '*kod mene*', '*u mene*', ili samo posvojnomo zamjenicom, tj. pridjevom koji su zapravo u hindskome genitivni oblici imeničkih riječi. Tako se u hindskome kaže '*Moj je brat.*' (u značenju '*Imam brata.*') *Merā ek bhāī hai.*, '*Ramova je sestra.*' (u značenju '*Ram ima sestru.*') *Rām*

kī ek bahan hai., 'Moja je žena i djeca.' (u značenju 'Imam ženu i djecu.') *Mere patnī-bačce hain.*, 'U mene je knjiga.' (u značenju 'Imam knjigu.') *Mere pās ek kitāb hai.*, 'U mene je telefon.' (u značenju 'Imam telefon.') *Mere pās telefon hai.*, 'U Site je velika olovka.' (u značenju 'Sita ima veliku olovku.') *Sūtā ke pās ek baḍī pensil hai.* Kao dodatni razlog za odgodu poučavanja akuzativa na samome početku važno je spomenuti prošla glagolska vremena te prijelazne i neprijelazne glagole u hindskome jeziku. U gotovome prošlome vremenu subjekt se prijelaznih glagola izražava padežom zvanim agentiv, pri čemu se sročnost predikata preusmjerava na direktan objekt te su tako objekt u akuzativu i predikat izražen prijelaznim glagolom u prošlome vremenu sročni po rodu i broju, a ne predikat i subjekt. Sličan se odnos sročnosti može pronaći i u pasivnim konstrukcijama, u kojima uz subjekt aktivne rečenice stoji genitivni poslijeloge *ke dvārā*. Takvo izražavanje sročnosti hrvatskomu je strano, pa je učenicima važno razjasniti na početku da u izražavanju prošlih radnji trebaju obratiti pozornost na elemente kao što su prijelazni glagol, predikat, izravni objekt, subjekt. Stoga se u nastavi preporučuje usvajanje prošlih vremena u hrvatskome na primjerima neprijelaznih glagola te naknadno uvesti prijelazne glagole s već uvježbanim i usvojenim prošlim vremenom.

Kao što je genitiv u hrvatskome jeziku padež široke upotrebe (Kolaković 2007: 247), tako je i u hindskome. Zanimljivo je da se u indijskoj klasičnoj tradiciji opisivao kao 'sve ostalo' (*śaṣṭhī śeše, śeṣṭi padeḥ je sve ostalo*, Pāṇini, *Aṣṭādhyāyī* 2.3.50). Genitivom se izražava između ostaloga posvojnost (*Ivana kī bahan*, Ivanina sestra), vršitelj radnje, objekt, imenski predikat, dopuna određenih pridjeva (*pānī kā p̄jāsā* /*vode žedan/, žedan vode), cijena odnosno vrijednost čega (*das rupaje kī cāj* /*desetorupijski čaj/, čaj za deset rupija), priložna oznaka vremena (*Pīchle sāl kī bāt hai* /*prošlogodišnja je stvar/ Desilo se prošle godine.) te životna dob (*Main das sāl kī hūn* /*ja desetogodišnja sam/ Imam deset godina (f.)). Govornicima je hindskoga jezika genitiv djelomično zahtjevno objasniti jer se genitivni odnos u njihovu jeziku ostvaruje posvojnim pridjevom koji se razlikuje po rodu i broju (ukupno tri različita oblika: muški rod jednine: *kā*, muški rod množine: *ke*, ženski rod: *kī*), i sročan je s imenicom uz koju stoji. Takvi su izrazi donekle podudarni hrvatskomu u primjerima kao što su *školska knjiga*, *noćna vožnja*, *morska bolest*, no u hindskome su svi genitivni odnosi izraženi takvim spojevima, dok u hrvatskome to nije slučaj:

aspatāl ke nideśak
gaṇit kā adhyāpak

**bolnički ravnatelj*
**matematički profesor*

ravnatelj bolnice
profesor matematike

Takvi genitivni izrazi u hindskome mogu stajati kao atribut uz imenicu ili biti dio imenskoga predikata (*Jah kār Ivan kā hai* /*ovaj automobil Ivana jest/ *Ovo je Ivanov automobil*). Neke od takvih sintagma na hrvatski je potrebno prevesti subjektinom, objektinom ili kojom drugom zavisnom rečenicom (*Ṭikat ghar kī khidkī ke khulne kā intzār karne lagā* /*počeo je činiti čekanje otvaranja prozora kuće karata/ *Počeo je čekati da se otvori blagajna*. (Matišić 1996: 89)). Neke doista i jesu zavisne rečenice koje su dodavanjem genitivnoga poslijeloga pretvorene u atribut koje druge imeničke riječi u

rečenici (*Us samaj apne badan par ke kapde muḏhe bahut hī kaṣṭakar hue. / *tada vlasti-totijelna odjeća mi jako nesnosna bi/ Tada mi je odjeća koju sam nosio na vlastitom tijelu postala nesnosna.* (Matišić 1996: 87)).

Na početnome je stupnju osobito važno paziti na počavanje glagola *imati*, jer je, kako je već spomenuto, konstrukcija za izražavanje imanja zapravo genitivna (*ivan kā ghar hai / *Ivana kuća jest/ Ivanova je kuća.*) u značenju '*Ivan ima kuću*'. Genitivni izrazi kao npr. *tren kī kitāb* (*vlaka knjiga) mogu, međutim, ovisno o kontekstu biti protumačeni i drugačije: *knjiga o vlaku, knjiga za vlak*. Zbog toga je važno strpljivo objašnjavati genitivne konstrukcije u hrvatskome kako bi ih govornici hindskoga i drugih indijskih jezika uspješno usvojili.

Na kraju preostaje još usvajanje vokativa i predstavljanje vokativa kao gramatičke jedinice. Iz Tablice 2. i 3. vidljivo je da se vokativ jednine za veći dio imenica izražava oblikom jednakim nominativu, a da je u množini vokativ prepoznatljiv po morfemu –o. Predstavljanje se oblika vokativa važnih za pojedine situacije predlaže uz obrađivanje drugih jedinica, a zbog kulturoloških razlika u uljudbenome obraćanju u hrvatskome i hindskome. Glasovne promjene u vokativu, kao i u drugim padežima, ne mogu se usporediti s glasovnim promjenama u hindskome jeziku.

3. Zaključak

Poučavanje bilo kojega predmeta zahtijeva od učitelja prilagodbu znanjima, vještinama i očekivanjima učenika. Tako se može reći za učitelje jezika da ne samo da su stručnjaci za jezik koji poučavaju nego da usput uče i jezike svojih učenika. Važno je da se učitelj zanima za jezik učenika kako bi učenicima svojim primjerom pokazao kako se sve jezik može učiti. Davanjem brojnih signala o tome da je učitelj svjestan razlika ili sličnosti među jezicima, učitelj ujedno potiče učenike da i sami potraže takve znakove. Posve je u redu da autori udžbenika organiziraju materijal prema svome iskustvu i zaključcima o jeziku, no treba imati na umu da je učitelj na kraju taj koji donosi odluku o primjerenosti takve organizacije realnoj situaciji i stvarnim učenicima pred sobom. U slučaju poučavanja hrvatskoga jezika kao stranoga za učenike iz Indije, poglavito govornike hindskoga jezika, malo drukčiji raspored podučavanja elemenata iz imeničkoga sustava mogao bi pomoći u lakšem ovladavanju hrvatskim jezikom. Kao što je sugerirano u razradi, taj bi raspored bio nominativ, lokativ, instrumental, dativ, akuzativ, genitiv, vokativ.

Bilješke:

1. U tablicama i tekstu –n se upotrebljava kao oznaka za nazaliziranost prethodnoga vokala.
2. U suvremenim se gramatikama hindskoga jezika ablativ ne navodi kao zaseban padež, a u starijim je gramatikama (npr. Kellogg 1876) izostao instrumental, tj. spominje se samo ablativ kao padež. U obje se te tradicije funkcije obaju padeža navode kao svojstvo jednoga. Postoje i gramatike koje govore o oba padeža (Matišić 1996).

3. Hindski razlikuje tri oblika zamjenice za drugo lice jednine. Njihovom upotrebom govornik otkriva kako procjenjuje komunikacijsku situaciju i svoj položaj u njoj. Govornik se sugovorniku s molbom može obratiti ne samo imperativom nego i nesloženim konjunktivom. Dodatno je važno spomenuti da se u tradicionalnim zajednicama unutar indijskoga društva ljudi ne oslovljavaju izravno imenom nego funkcijom u zajednici (*Mīrā kī mā!*, Mirina majko!, *Dukāndār dī!*, Gospodine trgovče!).
4. Izraz *na dućanu* ostao je kao odraz prijašnje tradicije gradnje trgovačkih prostorija s povišenim ulazom, ponekad i tako visokim da bismo ulaz smatrali prozorom. U takve se prostorije uvijek penjalo.

4. Literatura

- Jelaska, Z. i sur. (2005) *Hrvatski kao drugi i strani jezik*, Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- Kellogg, S. H. (1955.) (1876¹) *A Grammar of the Hindi Language*, London: Routledge and Kegan Paul.
- Kolaković, Z. (2007) Zastupljenost padeža u hrvatskome jeziku u pisanim i govornim tekstovima, *Lahor* 2 (4): 242–270.
- Koul, O. N. (2008) *Modern Hindi Grammar*, Springfield: Dunwoody Press.
- Matišić, Z. (1996) *Elementi hindske gramatike*, Zagreb: Ibis grafika.
- McGregor, R. S. (1986) *Outline with Hindi Grammar with exercises*, New York: Oxford University Press.
- Pāṇini, Aṣṭādhyāyī. http://sanskritdocuments.org/doc_z_misc_major_works/aSh-TAdhyAyI.pdf
- Silić, J. i Pranjković, I. (2007) *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*, Zagreb: Školska knjiga.
- Stenzler, A. F. (1997) *Sanskritska početnica: gramatika, tekstovi, rječnik*, Zagreb: Nebo na Zemlji.

A comparative approach to Croatian and Hindi noun system

Paper gives a short overview of noun system in Croatian and Hindi. The main aim of the paper is to enhance the understanding of Hindi noun system in order to help teacher organize better classes of Croatian language as a foreign language for the students who are well acquainted with Hindi or for whom Hindi is their first language. The paper analyzes the main points regarding grammatical gender, number and case system in these two languages so as to acquaint Croatian teachers with the perception of these categories by their students when they enter the classroom. Hindi thus distinguishes two grammatical gender, while Croatian distinguishes three; case is in Hindi expressed with the addition of postposition to the oblique noun form in singular and plural.

Key words: *Croatian as a foreign language, Hindi language, nouns, contrastive analysis*